

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

Kokeiluissa tuotettujen ratkaisujen skaalaus -hankkeen loppuraportti

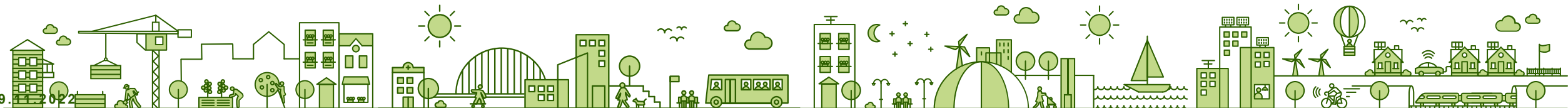
Hanke on toteutettu valtion kestävän kehityksen yhtiö Motiva Oy:n toimesta ympäristöministeriön Kestävä kaupunki -ohjelman rahoituksella 9/2021–11/2022 välisenä aikana.

Hankkeen työryhmä:
Motiva Oy

Sara Lukkarinen, Lea Gynther, Elli Saari, Leena Leino, Saara Ronkainen, Susanna Suomalainen, Tarja Poutiainen ja Maiju Haltia-Nurmi

Ympäristöministeriö

Virve Hokkanen, Iina Heikkilä ja Anni Halko

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

Kuinka hanke toteutettiin ja mitä opittiin

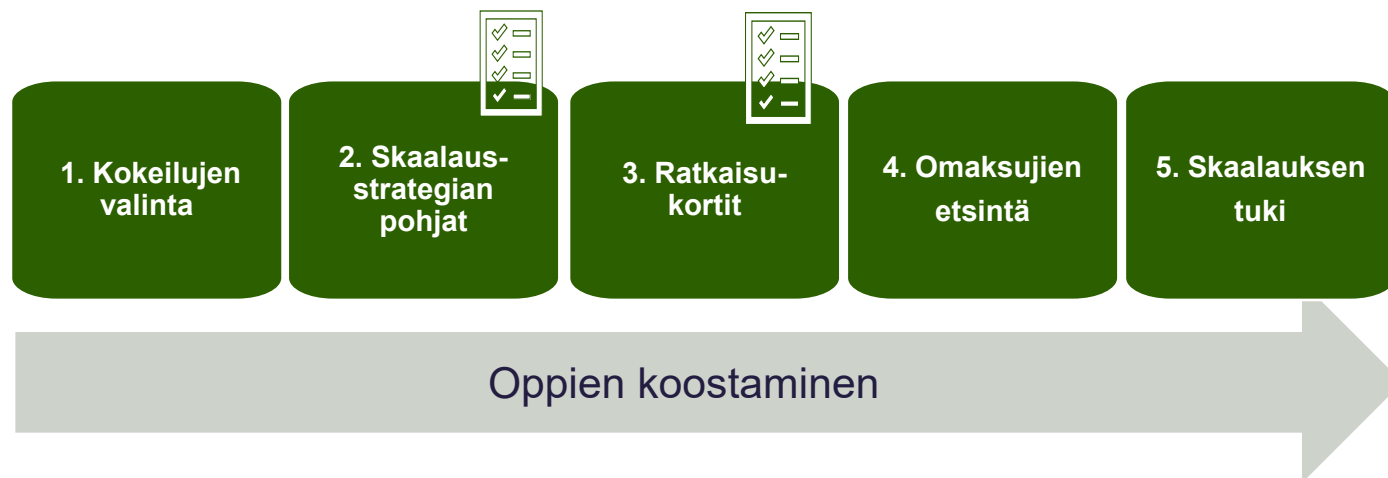

Tavoite ja eteneminen

Hankkeen tavoitteena oli tunnistaa skaalattavia ratkaisuja (esim. tekniset ratkaisut, palvelut, toimintamallit) Kestävä kaupunki -ohjelmassa toteutetuista kokeiluista ja viedä niitä laajempaan käyttöön.

Skaalaamisen päämääräksi asetettiin ensisijaisesti ratkaisujen käyttöönotto toisessa kunnassa. Skaalaaminen voisi olla myös ratkaisujen vakiinnuttamista samassa kunnassa, ratkaisujen käyttöönottoa saman kunnan toisella toimialalla tai ratkaisujen monistamista muuhun kuin kuntaympäristöön.

Hankkeen eteneminen

1. Kokeilujen valinta

Kestävä kaupunki -ohjelman puitteissa oli hankkeen alkuun mennessä toteutettu 26 kokeilua. Tässä hankkeessa tarkasteltiin skaalautuvuutta noin 10 kokeilussa.

Valintoja tehdessä testattiin VIPU-hankkeessa kehitettyä arviointikehikkoa, jota muokattiin hieman tämän tarkastelun pohjaksi. Tarkastelussa huomioitavina kriteereinä käytettiin tunnistettua vaikuttavuutta, soveltuvuutta eri kokoihin kuntiin, monistettavuutta (esim. dokumentointi ja paikkariippumattomuus), toistettavuutta (esim. käyttöönottoon ei liity erityisiä rajoitteita) sekä kustannustehokkuutta.

OPIT

- Skaalautumisen lähtökohdat vaihtelevat kokeiluissa. Osa ratkaisusta, kuten resurssiviisauden tiekartat, skaalautuvat jo omalla painollaan. Tarkastelussa oli kokoluokaltaan pieniä kokeiluja, ja kaikkien kokeilujen kohdalla skaalautumista ei myöskään voida olettaa tapahtuvan. Osassa korostuu saatu oppi. Skaalautumiseen voi vaikuttaa myös kokeilun rooli esimerkiksi osana isompaa kokonaisuutta tai yksittäisenä kehittämisaihiona.
- Skaalautumisen arviointi ulkopuolisena (ts. ei ratkaisun toteuttajan tai omaksujan näkökulmasta) on haastavaa. Toisaalta skaalausta arvioidaan jatkuvasti esimerkiksi eri rahoituksista päätettäessä. Yhteismitallinen ja yhdessä sovittu/kehitetty arviointimenetelmä skaalautumiseen voisi olla yksi mahdollinen hyödynnettävä tapa myös laajemmin jo kokeilujen valintavaiheessa.
- Huomattiin, että nyt testattu skaalautumisarvio ei lopulta eroa paljoakaan yleisestä vaikutusarviointista. Painopiste on vain enemmän ratkaisun hyödynnettävyyden arvioimisen puolella (erityisesti siirrettävyys, toteutettavuus ja kustannustehokkuus -kriteerit).

KEHITYSEHDOTUKSET

- Skaalautumispotentiaalin arviointia varten voisi olla mahdollista hyödyntää oletettujen omaksujien kohderyhmää (esim. kysely). Tämä kuitenkin vaatii ratkaisujen kuvaamista ja runsaasti aikaa kokeilujen valmistelu- ja valintavaiheessa.
- Toisaalta skaalauspotentiaalia tulisi voida arvioida jo kokeilujen rahoitusvaiheessa sekä mahdollisesti tukea rahoituksen hakijoita tunnistamaan potentiaalia nykyistä paremmin.

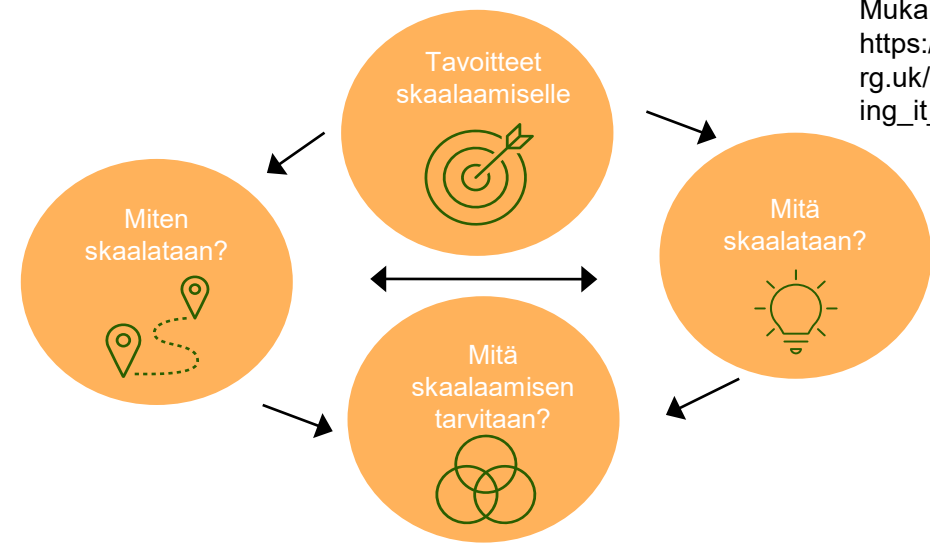
2. Skaalausstrategia

Kokeilujen skaalauksen pohjalle otettiin ajatus skaalausstrategiasta. Skaalausstrategia kuvaa sen, *mitä, miten ja miksi skaalataan*.

Kun ymmärrämme, mitä skaalauksella tavoitellaan ja miten tavoitteeseen voidaan päästä, on helpompi sitouttaa oikeat sidosryhmät ja suunnitella käytännön keinot ja aktiviteetit skaalauksen toimeenpanossa. Keskusteluja tukemaan luotiin skaalausstrategian ”kehikko” (kalvo 6).

Skaalausstrategian näkökulmasta tavoitteet skaalaamiselle oli asetettu jo hankkeen lähtökohdissa: *ensisijaisesti skaalataan toisiin kuntiin*.

Seuraavaksi lähdettiin tunnistamaan vastauksia erityisesti kysymyksiin *mitä skaalataan* sekä *mitä skaalaamiseen tarvitaan*. Näitä lähdettiin toteuttamaan haastattelemalla kokeilijoita ja rakentamalla niiden perusteella skaalausta tukevat ratkaisukortit (kalvo 8).

OPIT

- Skaalausstrategiaa hyödynnettiin tässä hankkeessa sekä ratkaisuja tunnistettaessa sekä myöhemmin skaalaustoimenpiteitä pohdittaessa. Skaalausstrategian pohja tukeekin enemmän kokeilua valmistelevaa ja skaalausta tukevaa, eroten tässä ratkaisukortista, joka on selkeämmin myös omaksujia varten ja laajemmin viestittäväksi.

KEHITYSEHDOTUKSET

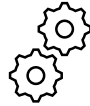
- Alustavaa skaalausstrategiaa voidaan miettiä jo toteutusta suunniteltaessa, ja se voisi toimia arvioitaessa kokeilun toteutuskelpoisuutta ja käyttöönottoa.
- Pohdintaa skaalautumisesta voidaan tehdä monella taholla sekä useammassa kohden ennen toteutusta, mahdollista rahoitusta suunniteltaessa sekä ratkaisujen valmistuessa. Pienissä kokeiluissa vastuuta voi olla enemmän esimerkiksi ohjelmakokonaisuudella, kokoluokaltaan suuremmissa toteutuksissa skaalautumisen pohdinnan vastuuta voi olla enemmän myös toteuttajilla.

SKAALAUSTRATEGIA

Skaalausstrategia asettaa tavoitteet ja keinot ratkaisun skaalaamiseen. Ratkaisu voi olla tuote, palvelu, toimintamalli tai muu vastaava konsepti. Ratkaisun tulee olla hyväksi koettu jossakin alueella tai kohderyhmässä, muuten se ei ole monistamisen arvoinen.

Skaalattava kokeilu

Mikä on skaalattava kokeilu ja miten se toimii?

Skaalattava ratkaisu

Mikä on skaalattava ratkaisu?

Skaalauskohde

Mihin uuteen kohteeseen (kohderyhmä, markkina, alue, osasto) ratkaisua skaalataan? Missä on skaalauspotentiaalia?

Skaalauksen tavoite

Miksi ratkaisu kannattaa skaalata ja mitä vaikutuksia skaalauksella tavoitellaan?

Skaalaustapa

Miten ratkaisu skaalataan? Mitä aktiviteetteja skaalaus vaatii?

Vaaditut kyvykkyydet

Mitä osaamista, resursseja, teknologiaa tarvitaan, jotta skaalaus onnistuu?

3. Ratkaisukortit

Ratkaisukortin (kalvo 8) ideana on viestiä ratkaisusta kiinnostuneelle potentiaaliselle omaksujalle ytimekkäästi, *mistä ratkaisussa on kyse, mitä hyötyä sen käyttöönotosta on odotettavissa ja millaisia panostuksia ratkaisun käyttöönotto vaatii.*

Ajatuksena on, että ratkaisukortti tukee kiinnostusta lähteä omaksumaan ja ottamaan ratkaisua käyttöön kunnassa. On hyvä huomioida, että ratkaisukortin tiedot ovat suuntaa-antavia ja mm. resurssit ja aikataulut ovat kontekstiriippuvaisia. Kortista saa kuitenkin hyvän arvion vaadittujen edellytysten suuruusluokasta.

Ratkaisukortit toteutettiin haastattelemalla kokeiluja toteuttaneita tahoja.

OPIT

- Potentiaaliset ratkaisut oli keskusteluissa helppo tunnistaa yhdessä kokeilijoiden kanssa.
- Ratkaisujen kuvaamisen helppous vaihteli, osasta esimerkiksi hyödyt olivat helpommin kuvattavissa.
- Pelkästään raporttien ja tuloskorttien tms. kokeilumateriaalien pohjalta oli vaikea lähteä kuvaamaan ratkaisukortin sisältöjä. Haastattelujen kautta sisällöt kokeilun aikaisine haasteineen ja oppeineen saatiin kuvattua. Tämä korostaa kokeilun kehittäjien roolia ratkaisujen kuvaamisessa.
- Kokeilut eivät välttämättä tuota valmiita toimintamalleja. Kokeiluiden jälkeen on voinut jäädä avoimia kysymyksiä, jolloin ratkaisut tarvitsisivat jatkokonseptointia valmiiden toimintamallien tuottamiseksi.
- Kokeilijat olivat kiinnostuneita tukemaan kokeilujen skaalautumista esim. mentoroimalla.
- Ratkaisukortit eivät välttämättä kuvaa valmiita toimintamalleja. Omaksumiseen ja käyttöönottoon voi kuitenkin riittää miten kiinnostavaksi, lupaavaksi tai ketteräksi oppimisprosessiksi ratkaisu on onnistuttu kuvaamaan.

KEHITYSEHDOTUKSET

- Mahdollisuuksien mukaan tukea voisi tarjota kokeilijoille konseptin muotoiluun, esimerkiksi palvelumuotoilusparrasta haasteen ja ratkaisun määrittelyyn. Selkeämpi konsepti jo ennen kokeilua mahdollistaa ratkaisusta viestimisen selkeästi skaalausvaiheessa.
- Ratkaisukortti tukee sekä kokeilua suunnittelevaa, ratkaisua kuvaavaa, skaalautumista tukevaa ja ratkaisuja omaksuvaa toimijaa.
- Ratkaisukorttia voisi kehittää tuomalla siihen mukaan erilaisia vaiheita (esim. mitä tulee huomioida suunnittelussa, toteutusvaiheessa, tulosten seurannassa, viestinnässä jne.).

RATKAISUKORTTI

Ratkaisukortin idea on viestiä ratkaisusta kiinnostuneelle potentiaaliselle omaksujalle ytimekkäästi, mistä ratkaisussa on kyse, mitä hyötyä sen käyttöönotosta on odotettavissa ja millaisia panostuksia ratkaisun käyttöönotto vaatii.

Ratkaisun kuvaus

Miten ratkaisu toimii? Kuka tuottaa?
Kuka käyttää? Mitä ratkaisun käyttöönottoon tarvitaan, välineet, tilat, järjestelmät jne.

Hyödyt

Mitä hyötyä ratkaisu tuottaa, kun se toimii hyvin? Kenelle ja kuinka paljon?

Kustannukset

Millaisia kustannuksia ratkaisun käyttöönotosta syntyy? Välineet, järjestelmät, työpanos?

Resurssit ja roolit

Kuka ratkaisua tuottaa, millainen tiimi vaaditaan? Mitä muita sidosryhmiä ratkaisun käyttöönottoon liittyy?

Aikataulu

Kuinka kauan ratkaisun käyttöön ottaminen vaatii? Mitä vaiheita siihen liittyy? Kauanko ratkaisua tarjotaan käyttäjille, onko se määräaikainen vai jatkuva palvelu?

Vaaditut kyvykkyudet

Mitä osaamista ratkaisun käyttöönotto vaatii? Kuinka paljon ja missä vaiheessa?

Käyttöönoton edellytykset

Toteutuksen tuki

Mitä tukea ratkaisun käyttöönottoon on saatavilla? Ohjeet, sparraus, rahoitus? Kuinka kauan ja missä vaiheessa?

4. Omaksujien etsintä

Tunnistetuille ja kuvatuille ratkaisuille etsittiin omaksujia. Omaksujien etsintää toteutettiin hyödyntämällä viestintää (mm. Kestävä kaupunki -ohjelman ja Motivan kanavat) sekä yhteistyötä verkostojen kanssa. Viestinnässä korostettiin ratkaisuihin saatavia hyötyjä.

Kunkin ratkaisun osalta tunnistettiin verkostot, joiden kautta potentiaalisia omaksujia voitaisiin tunnistaa. Verkostot välittivät viestiä jäsenistölleen potentiaalisesti skaalattavista kokeiluista ja joidenkin verkostojen kanssa käytiin keskustelua mahdollisesta muustakin yhteistyöstä ratkaisujen skaalaamiseen.

Viestinnän avulla saatiin muutamia yhteydenottoja kiinnostuneilta tahoilta, mutta kontaktit eivät johtaneet skaalautumistoimenpiteisiin.

OPIT

- Kuvatut ratkaisut kiinnostivat ja ratkaisukortit saivat positiivista palautetta.
- Skaalauksen tukeen ei tartuttu. Mahdollisena syynä voi olla, ettei skaalauksen tukitoimet olleet riittävän selkeästi kuvattuja, viestintä ei tavoittanut sopivia tahoja tai tarve ei kohdannut.
- Omaksujien etsintä on haastavaa, mikäli tarpeet ja/tai ajoitus eivät kohtaa. Ideaalilanteessa kokeilujen skaalaamisesta kiinnostuneita voisi tunnistaa jo kokeilujen alkuvaiheessa. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomioitava, että on usein kokeilukohtaista ja toteuttajien arvioitavissa ollaanko kokeilun tuloksia lähtökohtaisesti skaalaamassa omassa organisaatiossa tai muille organisaatioille.
- Verkostojen kanssa yhteistyön tekeminen on kannatettavaa, mutta yhteinen suunnittelu tulee aloittaa riittävän ajoissa.

KEHITYSEHDOTUKSET

- Hankkeessa skaalattavaksi tarjottavat ratkaisut oli rajattu ja valittu arviointikriteereiden perusteella. Omaksujien etsinnässä on mahdollista kokeilla myös erilaista toteuttamistapaa, esimerkiksi antamalla toimijoille mahdollisuus etsiä itseä kiinnostava, tarpeellinen, ratkaisu, jonka käyttöönotossa voidaan hyödyntää erilaisia tukimenetelmiä. Tätä tukemaan voi kuitenkin soveltaa esimerkiksi ratkaisukorttia.
- Kokeiluista kiinnostuneita voi osallistaa myös eri vaiheessa kokeiluprosessia.

Ratkaisut, joille omaksujia etsittiin

Koululaisten harrastustoiminnan kyytien organisoinnin konseptointi

- NääsMaaS: Tampereen alueen koululaisten kyytipalvelut – Tampereen kaupunki, MDI Public Oy, WSP Finland Oy, Urheiluseurat

Tavaralainaamo kunnan kirjastossa

- Kestävä elämä riihimäkeläisille – Riihimäen kaupunki, ympäristönsuojelu, kirjasto, kierrätyskeskus

Vieraskielisen väestön osallistaminen kaavoitusprosessiin

- Pupu, bunny, 'arnab – osallisuus monikulttuurisessa kaupunkiympäristössä – Jyväskylän kaupunki, Mapita Oy, Monikulttuurikeskus Gloria ry

Kummitoiminnassa vuokrataloilla ja tuetun asumisen yksiköllä on oma kummi, joka järjestää kestävän asumisen toimintaa ja opastusta

- Kestävän asumisen kummikokeilu – HSY, Y-Säätiö

Paikkatietopohjainen hyvinvointi-indeksi alueellisen eriytymisen seurantaan

- Selvitys Tampereen kaupunkiseudun asuinalueiden eriytymiskehityksestä – Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä

Selkokielisyyden tuominen kaupunkisuunnittelussa tuotettuihin dokumentteihin

- Maahanmuuttajataustaisten osallistuminen oman ympäristönsä kehittämiseen – Helsingin kaupunki, Culturas, Moniheli, Niceheartsnaapuriaidit, Monic, Albirr, Pakolaisapu

Lounasruokailun toteuttaminen puistoissa perheiden tukemiseen ja nuorten työllistämiseen

- Hyvät eväät – Hämeenlinnan kaupunki

Kuntalaisille suunnattu taidepuisto, jossa yhdistyvät taide, luonto ja liikunta

- Yhteisöllinen taidepuutarha Lähde! -puistoon – Iin kunta

Esimerkkejä viestityistä ratkaisuisista

 Kestävä kaupunki @KestavaKaupunki · Apr 20

Tampereen kaupunkiseudulla on kehitetty paikkatietopohjainen hyvinvointi-indeksi alueellisen eriytymisen seurantaan. Toimisiko tämä teillä? Haemme skaalaajia ratkaisuille!

Lue lisää ja ilmoittaudu: kestavakaupunki.fi/-/hae-mukaan-s...

Kiinnostaisiko esim. @seutukaupungit, @MALVerkosto?

"Paikkatietopohjainen hyvinvointi-indeksi tukee alueellisen eriytymisen seurantaan. Saatavia tietoja voidaan hyödyntää esimerkiksi kaavoituksessa ja asuntopolitiikan suunnittelussa."

Jussi Välimäki, Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä

Tampereenseutu and 2 others

9 14

 Kestävä kaupunki @KestavaKaupunki · Apr 20

Jyväskylässä on kehitetty toimintamalli tukemaan vieraskielisten osallistumista kaavoitusprosessiin. Toimisiko tämä teillä? Haemme kuntia ratkaisuja skaalaamaan!

Lue lisää ja tule mukaan: kestavakaupunki.fi/-/hae-mukaan-s...

Kiinnostaisiko esim. @Kuntademokratia- tai #Tervekunta-verkosto?

"Vieraskielisen väestön osallistumismahdollisuudet kaavoitusprosessiin vahvistuvat, ja samalla alueen palvelut tulevat tutummaksi."

Piia Sipinen, Jyväskylän kaupunki

Jyväskylän kaupunki and 3 others

8 12

 Kestävä kaupunki @KestavaKaupunki · Apr 20

lissä on tehty kuntalaisille suunnattu hyvinvointipisto, jossa yhdistyvät taide, luonto ja liikunta. Toimisiko tämä teillä? Haemme skaalaajia ratkaisuille!

Lue lisää ja tule mukaan: kestavakaupunki.fi/-/hae-mukaan-s...

Kiinnostaisiko vaikkapa @Kuntademokratia tai @luontokunnat-verkostoissa?

"Hyvinvointipuisto tuo hyvinvointia kuntalaisille, taiteelle uusia yleisöjä sekä edistää elinkeinotoimintaa."

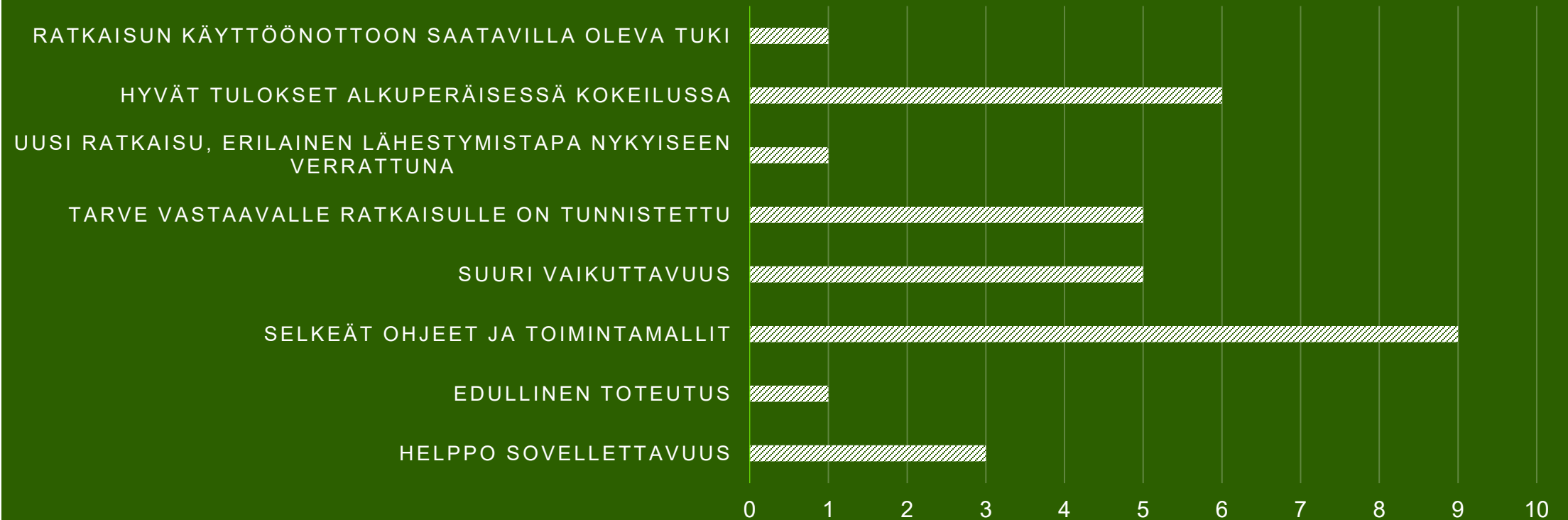
Jetta Huttunen, Iin kunta

Iin kunta - Municipality of Ii and 2 others

9 18

Kyselytulokset skaalauksamukahveilta 04/22

MIKÄ SAISI KUNTANNE KOKEILEMAAN RATKAISUA?

N=11

Miten voisitte soveltaa mielenkiintoista ratkaisua? Millaista tukea tarvitsisitte ratkaisun käyttöönottoon? (skaalausamukahvit 04/22)

- Sparraustukea matkan alkuun ja sen varrelle
- Mentorointi ja vuorovaikutus
- Selkeät ja helposti löydettävissä olevat ohjeet
- Hyvä myyntipuhepohja (pitch), joka sisältää vastauksen miksi ratkaisu kannattaa toteuttaa
- Pientä lisätyöaikaresurssia
- Mentorointitukea
- Tukea toimintasuunnitelman tekemiseen ja selkeä ohjeistus
- Tilavuokraus, telttavuokraus, hyvän asiantuntijan valinta
- Henkilökohtaista sparrausta tarvittaessa
- Prosessin vaiheistuksen kuvaus

5. Skaalauksen tuki

Hankkeen suunnitelmassa oli tarkoitus ratkaisun omaksujien löytämisen jälkeen lähteä kokeilemaan erilaisia tapoja tukea skaalautumista.

Näiksi tavoiksi oli tunnistettu esimerkiksi oppimot, asiantuntijatuki, vertaistuki, mentorointi sekä yhteistyö verkostojen kanssa esimerkiksi tilaisuuksien kautta.

Koska ratkaisuille ei saatu skaalauksen tukitoiminnoista kiinnostuneita omaksujia, päädyttiin toteuttamaan kaksi työpajaa, joissa lähestymistavaksi otettiin skaalautumisen tukeminen eri menetelmin.

OPIT TYÖPAJOISTA SKAALAAMISEN TUKENA

- Tilaisuuksiin saatiin väkeä eli osallistujat olivat kiinnostuneita kuulemaan ratkaisusta, mutta niiden jatkotyöstöön työpajamuotoisesti kuulijoita sen sijaan oli vaikeampi sitouttaa.
- Jatkossa hyvä miettiä työpajojen roolia ja ylipäätään mitkä tukimuodot kulloisessakin vaiheessa toimisivat parhaiten, esim. voisiko hankkeessa syntynyttä kokeilijoiden verkostoa hyödyntää omanlaisena mentorointi-/vertaistukitahona.
- Ihmiset tarvitsevat tilaa keskustella ja jakaa kokemuksia: keskusteluttaminen voi avata uusia tulokulmia kokeiluja tehneille ja niitä vasta harkitseville ja se mahdollistaa tiedon jakamisen haasteista ja konkreettisen tsemppauksen/jo ratkaistujen haasteiden oppien käytäntöön viemisen. Jotta tämä onnistuisi, työpajan menetelmiä, tasoa ja määrää tulee mukauttaa käytettyyn aikaan, kohderyhmän tarpeisiin ja kokoon sekä tilaisuuden tavoitteeseen nähden.
- Osallistujien erilaiset tarpeet tekevät kaikille kiinnostavasta tilaisuudesta hankalan suunnitella (kokeilun toteuttaneilla vs. mahdollisilla ratkaisujen skaalaajilla, sekä eri organisaatioista tulevilla erilaiset lähtötilanteet ja intressit). Nyt emme voineet mennä yksittäisen organisaation tasolle pohdinnassa, koska kaikki osallistujat olivat eri organisaatioista, joten kävimme keskustelua siitä, missä palvelun arvo näkyy käyttäjälle ja organisaatiolle. Tämän tiedon perusteella jokaisella voisi olla paremmat mahdollisuudet pohtia ratkaisun käyttöönottoa omassa organisaatiossa tai kehittää uutta palvelua poimien keskustelusta kiinnostavimmat vinkit.

KEHITYSEHDOTUKSET

- Konkreettisten tulosten aikaansaamiseksi voisi harkita työpajasarjaa, joka olisi rakennettu esimerkiksi skaalausprosessin ympärille. Näin kokeilijat voisivat jatkokehittää omaa työtään samalla kun kokeilijoille voitaisiin tarjota tukea alusta lähtien.
- Taustatyö ennen työpajoja osallistujien sen hetkisten tarpeiden ja toiveiden kartoittamiseksi, sekä mistä ratkaisusta haluaisivat kuulla, on olennaista. Tämän voisi toteuttaa esim. lyhyellä kyselyllä ilmoittautumisen yhteydessä (tämä vaatii ohjelman laatimisen osalta joustavuutta ja hyvää ajallista ennakkointia ja suunnittelua).

Yhteenvedona

Skaalaus puhututtaa, mutta selkeää mallia skaalautumiselle ei ole vielä löydetty. Tässä hankkeessa lähdettiin hakemaan konkreettisia toimenpiteitä, jolla skaalautumista voidaan tukea. Lähtökohta jo toteutettujen toimien skaalaamiseen on haastava. Usein tähän hyödynnetään viestintää.

TARVE EDELLÄ

Vaikka lähdimme hakemaan skaalautumiseen muita keinoja, palauduttiin kuitenkin aina viestinnän äärelle ja jo totuttuihin työtapoihin (työpajat). Tämä kuvastanee osaltaan skaalautumisen tuen haastetta.

Toisaalta tässä kohden pohdittavaksi jää, millaiselle tuelle on tarvetta, löytyykö ratkaisulle kysyntää ja kenen intresseissä on, että ratkaisu skaalataan?

Tarpeen osalta tulisi selvittää esimerkiksi mitä mentorointitarpeella tarkoitetaan: onko se ratkaisujen tarkempaa läpikäyntiä ikään kuin muistin virkistämistä varten vai halutaanko konkreettista mentorointitukea vaiheeseen, jossa ratkaisua ollaan ottamassa omassa kunnassa käyttöön. Voitaasiinko skaalaamista tukea myös erilaisilla useampiportaisilla rahoituksilla? Jos ensimmäisessä vaiheessa saadaan kehitettyä konseptia, voitaisiin toisessa vaiheessa laajentaa kokeiluun tai pilotointiin. Kenen tarpeisiin skaalataan? Jos tarve ratkaisujen skaalaamiseen on esimerkiksi kokeilujen rahoittajilta, on ensisijaisesti tärkeää, että jo rahoitusvaiheessa on tunnistettu laajempaa kysyntää ratkaisuille tai pohdittu jo tässä kohden eri skaalautumisen vaihtoehtoja. On myös hyvä huomioida kokeiluja toteuttavien mahdollisesti eriävä tarve skaalaamiseen, ja miten se voi vaikuttaa omaksujien löytämiseen.

Tärkeintä lopulta on tarpeen ja ratkaisun kohtaaminen sekä sen oikea ajoitus. Skaalaamista tehdään kaupunkien kehityksessä jatkuvasti, ideoita ja hyviä malleja otetaan eri lähteistä ja niitä monistetaan ja sovelletaan omiin tarpeisiin. Mikä saa tarttumaan juuri tiettyyn ratkaisuun voi olla usean eri tekijän summa. Tärkeintä onkin, että ratkaisuja tuodaan tarjolle ja varmistetaan, että ne, jotka on jo toteutettu, tulee kuvattua siten, että niihin voidaan muuallakin tarttua.

SKAALAUKSESSA KOKEILUJEN TEKIJÖIDEN ROOLI JA OMAN ORGANISAATION RESURSSIT KOROSTUVAT

Kokeilun tekijöillä on paras tietämys kokeilun aikaisista haasteista ja onnistumisen edellytyksistä. Raportit kertovat meille tietyn määrän asiaa, yhdessä keskustellen oli kuitenkin helpointa hahmottaa kokeilun perusasiat, hyödyt eri osapuolille ja pohtia kokeilussa esiintyvien ratkaisujen skaalausta. Tässä ratkaisukortin hyödyntäminen tietopohjana toimii hyvin.

Kokeilun tekijöitä voisi myös ottaa systemaattisemmin mukaan vertaistukeen/mentorointiin. Yhteinen työskentely ei ainoastaan tue ratkaisun omaksujaa vaan parhaimmillaan myös kokeilun toteuttajan omaa jatkotyöskentelyään.

Kokeiluja jo tehneet tai skaalausta harkitsevat eivät välttämättä tarvitse ulkopuolisen konsultin apua toimintaan. Hankkeen aikana tehdyistä kyselyistä selvisi, että tahtotila, organisaation omat resurssit, hyvä ohjeistus (skaalausstrategian ja ratkaisukortin tehokas hyödyntäminen), vertaistuki (tai erilaiset yhteistyön mallit) esim. olemassa olevista verkostoista sekä skaalaamisesta saatavat hyödyt toimivat riittävinä kimmokkeina. Toisaalta toimintaympäristössä tapahtuvat ennakoimattomat tilanteet (esim. koronapandemia, energiakriisi) voivat vesittää kokeilun käyttöönoton tai ratkaisun jatkokehittämisen.

KOKEILTUJEN RATKAISUJEN VALMIUSASTE VAIKUTTAA SKAALAUSMAHDOLLISUUKSIIN

Onnistuneita kokeiluja on ilo lähteä skaalaamaan: hyötyjä voidaan saavuttaa laajemmalla, kun ratkaisut viedään uusiin konteksteihin.

Skaalauksessa on tärkeää viestiä selkeästi ratkaisu käytännön tasolla. Tämä tarkoittaa kuvausta esimerkiksi toimintamallista, sidosryhmistä, resursseista ja hyödyistä. Omaksuva osapuoli voi arvioida kiinnostustaan ratkaisun käyttöönottoon kuvattujen tietojen pohjalta.

Huomasimme näitä tietoja kerätessämme, että osassa kokeilujen loppuraporteista oli puutteita konseptin tai toimintamallin kuvauksessa. Syy voi olla puutteellinen dokumentointi tai se, ettei kokeilussa oltu pohdittu skaalautuvaa mallia, vaan kokeiltu hyviä ideoita vapaammalla otteella.

RATKAISUJA ON TARJOLLA PALJON – EROTTAUTUMINEN ON HAASTAVAA, HYÖDYNNÄ RATKAISUKORTTIA

Hyvillä tuloksilla ja niistä viestimisellä on merkitystä: ratkaisuista saatavat hyödyt on osattava kuvata systemaattisesti huomioiden eri kohderyhmät.

Ratkaisujen käyttöönottoon on oltava ohjeistusta niin omaksuvalle osapuolelle kuin oman organisaation sisällä tapahtuvan kehitystyön tueksi.

Ratkaisukortti voi toimia paitsi viestinnän ja raportoinnin välineenä myös ohjeena.

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

Liite 1

Ratkaisukortit

Koululaisten harrastustoiminnan kyytien organisoiminnan konsepti

Ratkaisun kuvaus <i>Miten ratkaisu toimii? Kuka tuottaa? Kuka käyttää?</i> Koululaisten harrastustoiminnan kyytien organisoimisen konsepti, joka vähentää yksityisautoilua ja liikumisen kustannuksia.	Hyödyt <i>Mitä hyötyä ratkaisu tuottaa, kun se toimii hyvin?</i> <ul style="list-style-type: none">vähentää yksityisautoiluamahdollistaa kustannustehokkaamman kuljetuskaluston, liikuntatilojen ja ajan käytönvähentää autojen määrän harrastusliikenteessävähentää vanhempien kyydityksiin käyttämää aikaa	Aikataulu <i>Kuinka kauan ratkaisun käyttöön ottaminen vaatii?</i> Toimiva malli on jo olemassa / tiedossa. Suurin haaste on harrastustoiminnan painotuksen siirtäminen iltapäivään. Tämä vaatii laajamittaisesti onnistuakseen paljon tahtoa ja koordinaatiota: seurat, kunta (koulut + tilat + koulukyydit jne.).	Käyttöönoton edellytykset <i>Mitä muuta ratkaisun käyttöönottoon vaaditaan?</i> <ul style="list-style-type: none">teknologiaratkaisu (kyytien järjestely, varaus- ja maksujärjestelmä)kyytejä koordinoiva taholaajamittainen käyttöönotto vaatii mittavaa koordinaatiota eri toimijoiden kesken
Kustannukset <i>Millaisia kustannuksia ratkaisun käyttöönotosta syntyy?</i> Syntyvät kustannukset ovat aikaresurssien lisäksi kyytien rahallinen tukeminen, mikäli kyytejä ei saada toimimaan markkinaehtoisesti.	Resurssit ja roolit <i>Kuka ratkaisua tuottaa, millainen tiimi vaaditaan?</i> <ul style="list-style-type: none">kaupunki:<ul style="list-style-type: none">kaupunkiympäristön palvelualueliikuntapalvelutsivistyspalveluturheiluseuratkoordinaattorilogistiikkayrityskäyttö- ja reitityssovelluksen tarjoaja	Vaaditut kyvykkyydet <i>Mitä osaamista ratkaisun käyttöönotto vaatii?</i> <ul style="list-style-type: none">tekniset kyvykkyydet palvelun käyttöönottoonviestintä eri sidosryhmilleyhteiskehittäminen mallin lokalisoinnissa	Toteutuksen tuki <i>Mitä tukea ratkaisun käyttöönottoon on saatavilla?</i> Konseptikuvaus on olemassa. Saatavilla myös tietoa eri järjestämistavoista, ja kokeilujen kokemuksista.

Ratkaisu on tunnistettu kokeilusta:
NääSMaaS:
Tampereen alueen koululaisten kyytipalvelu

Toteuttaja:
Tampereen kaupunki
MDI Public Oy
WSP Finland Oy
Urheiluseurat

Tutustu NääSMaaS:
Tampereen alueen koululaisten kyytipalvelu - kokeiluun Kestävä kaupunki -sivulla.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

**KESTÄVÄ
KAUPUNKI**

Tavaralainaamo kunnan kirjastossa

Ratkaisun kuvaus

Miten ratkaisu toimii? Kuka tuottaa? Kuka käyttää?

Tavaralainaamo on kunnan kirjastossa toimiva palvelu, jossa kuntalaiset voivat lainata lyhytaikaiseen käyttöön tavaroita, esimerkiksi liikuntavälineitä ja retkeilytarvikkeita.

Hyödyt

Mitä hyötyä ratkaisu tuottaa, kun se toimii hyvin?

- Kuntalaiset säästävät rahaa, kun tavaroita ei tarvitse hankkia itselle.
- Kuntalainen/kunta toimii kestävämmän, kun uuden tavaran tarve vähenee.

Aikataulu

Kuinka kauan ratkaisun käyttöön ottaminen vaatii?

- Tavoitteena jatkuva palvelu.
- Palvelu on mahdollista pystyttää muutamissa kuukausissa, edellyttäen valmista lainausjärjestelmää.
- Lisäksi tarvitaan aikaa tavaroiden hankkimiseen, ohjeistukseen, varastointiin sekä esillepanoon.

Käyttöönoton edellytykset

Mitä muuta ratkaisun käyttöönottoon vaaditaan?

- lainaamon helppo saavutettavuus (lähellä keskustaa)
- sopivat tilat tavaroiden säilytykseen, huoltoon ja korjaukseen
- henkilökuntaa tavaroiden lainaukseen ja huoltoon
- toimiva ja tietoturvallinen lainausjärjestelmä
- lainattavat tavarat
- lainaamotoiminnalla täytyy olla vastuutaho

Kustannukset

Millaisia kustannuksia ratkaisun käyttöönotosta syntyy?

Kustannuksia syntyy lainattavien tavaroiden hankinnoista sekä niiden huollosta. Nämä kustannukset voivat olla esimerkiksi 1000-2000 euroa hankintoihin sekä 500 euroa vuosittaiseen huoltoon.

Lisäksi tarvitaan henkilöresursseja kirjastoon esimerkiksi työllistämispalveluiden kautta.

Resurssit ja roolit

Kuka ratkaisua tuottaa, millainen tiimi vaaditaan?

- lainaaminen (kirjastohenkilökunta)
- tavaroiden korjaus ja huolto
- tavaroiden lahjoittajat
- lainaamotavaroiden ohjeiden laatiminen

Vaaditut kyvykkyydet

Mitä osaamista ratkaisun käyttöönotto vaatii?

- lainausosaaminen
- huoltaminen
- korjaaminen
- viestintä
- toiminnan koordinointi

Toteutuksen tuki

Mitä tukea ratkaisun käyttöönottoon on saatavilla?

- Riihimäen kehittämä konsepti tavaralainaamolle

Ratkaisu on tunnistettu kokeilusta: Kestävä elämä riihimäkeläiselle

Toteuttaja:
Riihimäen kaupunki
ympäristönsuojelu kirjasto
kierrätyskeskus

Tutustu Kestävä elämä riihimäkeläisille -kokeiluun [Kestävä kaupunki –sivuilla.](#)

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

Vieraskielisten osallistuminen kaavoitusprosessiin

Ratkaisun kuvaus

Miten ratkaisu toimii? Kuka tuottaa? Kuka käyttää?

Ratkaisu on malli, jossa yhteistyössä alueen asukkaiden kanssa tuetaan vieraskielisten osallistumisen mahdollisuuksia kaavoitusprosessiin.

Hyödyt

Mitä hyötyä ratkaisu tuottaa, kun se toimii hyvin?

Vahvistetaan vieraskielisen väestön mahdollisuuksia osallistua kaavoitusprosessiin. Tämä lisää integroitumista yhteiskuntaan ja tekee alueen palvelut asukkaille tutummiksi.

Aikataulu

Kuinka kauan ratkaisun käyttöön ottaminen vaatii?

Ratkaisun käyttöönottoon tarvitaan vuorovaikutussuunnitelma vieraskielisen väestön osallistumiselle.

Ratkaisun toteuttaminen vaatii normaalia kaavoituksen vuorovaikutusprosessia enemmän kohtaamisia asukkaiden kanssa, jolloin tarvittava aika toteuttamiseen on myös pidempi.

Käyttöönnoton edellytykset

Mitä muuta ratkaisun käyttöönottoon vaaditaan?

- tunnistetaan kaava-alueen kohderyhmä
- tunnistetaan tarve tällaisille ratkaisuille
- ymmärretään resurssitarve
- tehdään vuorovaikutussuunnitelma
- englanninkieliset materiaalit (varauduttava myös muihin kielivaihtoehtoihin)

Kustannukset

Millaisia kustannuksia ratkaisun käyttöönotosta syntyy?

Ratkaisun toteuttaminen tarvitsee enemmän resursseja vuorovaikutukseen kuin normaalisti.

Lisäksi viestintään tarvitaan enemmän resursseja. Testattuja keinoja ovat esimerkiksi suorapostitukset kotiin, viestintä koulujen kautta, kaavoituksesta kertovat kyltit alueella sekä mainonta joukkoliikenteessä.

Resurssit ja roolit

Kuka ratkaisua tuottaa, millainen tiimi vaaditaan?

- asukastiimi (alueen taustayhteisöistä koottu)
- projektityöntekijä (muutama päivä viikossa)

Vaaditut kyvykkyydet

Mitä osaamista ratkaisun käyttöönotto vaatii?

- digitaalinen osaaminen (asukastiimi)
- kielitaito
- kokemusasiantuntijan oma kokemus + kielitaito
- rohkeus ottaa käyttöön erilaisia tapoja asukasvuorovaikutukseen

Toteutuksen tuki

Mitä tukea ratkaisun käyttöönottoon on saatavilla?

Esimerkkejä viestinnästä:

- [Jyväskylän kaupungin sivusto, jolla kerrotaan asemakaavoituksesta ja osallistumismahdollisuuksista](#)
- [animaatiovideo asemakaavoituksen etenemisestä Jyväskylässä](#)

Ratkaisu on tunnistettu kokeilusta: Pupu, bunny, 'arnab – osallisuus monikulttuurisessa kaupunkiympäristössä

Toteuttaja:
Jyväskylän kaupunki
Mapita Oy
Monikulttuurikeskus Gloria ry

[Tutustu Pupu, bunny, 'arnab –osallisuus monikulttuurisessa kaupunkiympäristössä - kokeiluun Kestävä kaupunki – sivuilla.](#)

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

Kummitoiminnassa vuokrataloilla ja tuetun asumisen yksiköllä on oma kummi, joka järjestää kestävän asumisen toimintaa ja opastusta

Ratkaisun kuvaus <i>Miten ratkaisu toimii? Kuka tuottaa? Kuka käyttää?</i> Kummitoiminnassa vuokrataloissa ja tuetun asumisen yksiköissä toimiva oma kummi, joka järjestää asukkailla kestävän asumisen toimintaa ja opastusta.	Hyödyt <i>Mitä hyötyä ratkaisu tuottaa, kun se toimii hyvin?</i> Kummitoiminnan tavoitteena on lisätä asumisen yhteisöllisyyttä ja ympäristöllistä kestävyttä.	Aikataulu <i>Kuinka kauan ratkaisun käyttöön ottaminen vaatii?</i> Kummitoiminnan järjestäminen uudessa kontekstissa vie arviolta muutamia kuukausia: täytyy löytää sopivat vuokratalot ja kummi tehtävään.	Käyttöönoton edellytykset <i>Mitä muuta ratkaisun käyttöönottoon vaaditaan?</i> <ul style="list-style-type: none">organisoitu kummitoimintavalittu henkilö tai henkilöt kummeiksiasukastoiminnalle sopivat tilat ja resurssit.
Kustannukset <i>Millaisia kustannuksia ratkaisun käyttöönotosta syntyy?</i> <ul style="list-style-type: none">kummitoiminnan järjestämisen kustannuksettyöpajojen järjestämisen kustannukset	Resurssit ja roolit <i>Kuka ratkaisua tuottaa, millainen tiimi vaaditaan?</i> Tarvitaan taho, joka on valmis organisoimaan kummitoiminnan. Mahdollisia organisoijia voivat olla esim. kaupungin vuokra-asuntoyhtiöt, muut vuokra-asuntotoimintaa ja tuettua asumista tarjoavat tahot sekä kaupunkien osallisuusvastaavat.	Vaaditut kyvykkyydet <i>Mitä osaamista ratkaisun käyttöönotto vaatii?</i> Kummilta vaaditaan osaamista osallisuuden tukemisesta sekä erityisryhmien kanssa toimimisesta (tuettu asuminen). Lisäksi tarpeen on asukkaiden oma kyvykkyys ja oma-aloitteisuus omaehtoisina toimijoina.	Toteutuksen tuki <i>Mitä tukea ratkaisun käyttöönottoon on saatavilla?</i> Ratkaisun käyttöönoton tueksi on saatavissa kummitoiminnan oppaat: <ul style="list-style-type: none">Kestävän asumisen kummitoiminnan opas vuokrataloyhtiöönKestävän asumisen kummitoiminnan opas tuettuun asumisyksikköön

Ratkaisu on tunnistettu kokeilusta: Kestävän asumisen kummikokeilu

Toteuttaja:
HSY
Y-säätiö

[Tutustu Kestävän asumisen kummikokeiluun](#)
[Kestävä kaupunki –sivulla.](#)

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

**KESTÄVÄ
KAUPUNKI**

Paikkatietopohjainen hyvinvointi-indeksi alueellisen eriytymisen seurantaan

Ratkaisun kuvaus

Miten ratkaisu toimii? Kuka tuottaa? Kuka käyttää?

Paikkatietopohjainen hyvinvointi-indeksi on verkkopohjainen työkalu, jonka tuottamaa tietoa voidaan hyödyntää alueelliseen eriytymiskehitykseen vähentämisessä sekä tukea kaupunkien tai kaupunkiseudun päätöksentekoa paikallisten analyysien avulla.

Hyödyt

Mitä hyötyä ratkaisu tuottaa, kun se toimii hyvin?

Tietoja voidaan käyttää asuntopoliitikassa, maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa sekä tiedolla johtamisen tukena muun muassa kuvaamalla yhdyskuntarakenteellisten ratkaisujen vaikutuksia ja syy-seuraussuhteita.

Aikataulu

Kuinka kauan ratkaisun käyttöönotto vaatii?

Taustadatan hankkiminen on nopeaa. Indeksini muodostetaan paikkatieto-ohjelmalla ja sen saa käyttöön nopeasti, mikäli käytössä on soveltuvat välineet ja valmis pohja prosessille. Tulosten paikallinen analyysi vie aikaa. Vaikuttamisen ja päätöksenteon prosessit ovat lähtökohtaisesti pitkiä.

Kyseessä on ennaltaehkäisevän suunnittelun väline, joten kannattaa olla liikkeellä ennen kuin ongelmat ovat akuutteja.

Käyttöönoton edellytykset

Mitä muuta ratkaisun käyttöönottoon vaaditaan?

- työresurssia
- paikkatietoasiantuntija mukaan
- sopiva paikkatieto-ohjelmisto
- taustadata, jota saatavissa koko Suomesta (Tilastokeskuksen ruututietokanta, SYKE:n YKR-tieto)

Kustannukset

Millaisia kustannuksia ratkaisun käyttöönotosta syntyy?

- Tarvittava data pitää ostaa kertaluonteisesti, hinta noin 20 000 euroa alueen koosta riippuen.
- Paikkatietoasiantuntijan ja muiden asiantuntijoiden resursointi (päivittäminen pienempi työ kuin kehittäminen)

Resurssit ja roolit

Kuka ratkaisua tuottaa, millainen tiimi vaaditaan?

- paikallinen ymmärrys tulosten tulkintaan
- esim. kunnan strategiayksikkö kotipesä, pienemmissä kunnissa johtoryhmä

Vaaditut kyvykkyydet

Mitä osaamista ratkaisun käyttöönotto vaatii?

- monialaista ilmiöosaamista
- paikkatietoasiantuntemusta
- maankäytön ja asumisen asiantuntijuutta
- aluetta tuntevaa tiedontuotannon asiantuntemusta
- hyvinvoinnin ja sosiaalisten aspektien tuntemusta
- sisäistä ja ulkoista viestintäosaamista

Toteutuksen tuki

Mitä tukea ratkaisun käyttöönottoon on saatavilla?

- raportointi on räätälöity päätöksentekijöille ja asiantuntijoille siten, että se on julkista ja ymmärrettävää
- malli on olemassa ja otettavissa suoraan käyttöön (ei tekijänoikeusesteitä)

Ratkaisu on tunnistettu kokeilusta: Selvitys Tampereen kaupunkiseudun asuinalueiden eriytymiskehityksestä

Toteuttaja:
Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä

[Tutustu Selvitys Tampereen kaupunkiseudun asuinalueiden eriytymiskehityksestä - kokeiluun Kestävä kaupunki -sivulla](#)

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

Selkokieliisyyden tuominen kaupunkisuunnittelussa tuotettuihin dokumentteihin

Ratkaisun kuvaus <i>Miten ratkaisu toimii? Kuka tuottaa? Kuka käyttää?</i> Kaupunkisuunnittelun eri dokumentteja tuotetaan selkokielellä. Selkokieliisyyteen voidaan kouluttaa omaa henkilökuntaa ja/tai hankkia käännösapua.	Hyödyt <i>Mitä hyötyä ratkaisu tuottaa, kun se toimii hyvin?</i> Tavoitetaan kohderyhmät, joiden mukaan saaminen on yleensä vaikeaa. Selkokieliisyys voi myös tuoda säästöjä, kun kielikäännösten määrää voidaan vähentää.	Aikataulu <i>Kuinka kauan ratkaisun käyttöön ottaminen vaatii?</i> Ratkaisun käyttöönotto sisältää esimerkiksi asiantuntijoiden ja viestijöiden kouluttamista. Alkuun pääsee nopeasti, ratkaisun täysimääräinen käyttöönotto vie aikaa.	Käyttöönoton edellytykset <i>Mitä muuta ratkaisun käyttöönottoon vaaditaan?</i> Ratkaisun käyttöönotto vaatii rohkeutta koko organisaatiossa. Se vaatii totuttujen toimintatapojen uudistamista, kun esimerkiksi totuttua sanastoa uusitaan ja kehitetään selkokielisemmäksi.
Kustannukset <i>Millaisia kustannuksia ratkaisun käyttöönotosta syntyy?</i> Kustannuksia syntyy henkilökunnan koulutuksista, työajasta, jota kuluu esimerkiksi mallien ja pohjien kehittämiseen sekä mahdollisesta käännösavusta.	Resurssit ja roolit <i>Kuka ratkaisua tuottaa, millainen tiimi vaaditaan?</i> Selkokielisiä materiaaleja voi tuottaa esimerkiksi viestintäyksikkö. Tuloksia voivat hyödyntää myös esim. kaavoittajat tai osallisuuden asiantuntijat.	Vaaditut kyvykkyydet <i>Mitä osaamista ratkaisun käyttöönotto vaatii?</i> Ratkaisun käyttöönotto vaatii selkeän suunnitelman, jossa huomioidaan myös mahdolliset tarpeet esimerkiksi uusille pohjille kaavaselostusten laadintaan.	Toteutuksen tuki <i>Mitä tukea ratkaisun käyttöönottoon on saatavilla?</i> Ratkaisun käyttöönottoon saa tukea esimerkiksi Selkokeskuksen koulutuksista. Esimerkki selkokieliisyydestä: Itäkeskuksen alueen kehittäminen Kerro kantasi -palvelussa

Ratkaisu on tunnistettu kokeilusta:

Maahanmuuttajataustaisten osallistuminen oman ympäristönsä kehittämiseen

Toteuttaja:
Helsingin kaupunki
Culturas
Moniheli
Nicehearts naapurinäidit
Monic
Al birr
Pakolaisapu

[Tutustu Maahanmuuttajataustaisten osallistuminen oman ympäristön kehittämiseen - kokeiluun Kestävä kaupunki -sivuilla.](#)

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

Lounasruokailun toteuttaminen puistoissa perheiden tukemiseen ja nuorten työllistämiseen

Ratkaisun kuvaus

Miten ratkaisu toimii? Kuka tuottaa? Kuka käyttää?

Perheille tarjottavan maksuttoman puistoruokailun ja perhekeskuksen jalkautuvan mallin yhdistäminen. Toiminta tukee perheitä, työllistää nuoria ja mahdollistaa perheiden sosiaalisen tuen tarjoamisen matalalla kynnyksellä.

Hyödyt

Mitä hyötyä ratkaisu tuottaa, kun se toimii hyvin?

Ratkaisu tukee perheiden hyvinvointia, kontaktien syntymistä perheiden ja niitä tukevien toimijoiden välille sekä mahdollistaa ohjaamisen sosiaalipalveluiden pariin. Ratkaisu tukee myös nuorten osallisuutta, oppimista ja työllistymistä sekä opintojen edistymistä.

Aikataulu

Kuinka kauan ratkaisun käyttöön ottaminen vaatii?

Ratkaisun käyttöönottoon tulee laatia toimintasuunnitelma, varmistaa rahoitus sekä löytää yhteistyötahot.

Lounasruokapalvelun hankinta vaatii noin 1 viikon työpanoksen.

Käyttöönnoton edellytykset

Mitä muuta ratkaisun käyttöönottoon vaaditaan?

- palvelutuottaja kilpailutettu lounasruokailuun
- palvelutuottaja kilpailutettu kesätyöntekijöiden työllistämiseen
- tunnistettu kaupunginosat, joissa eniten tarvetta palvelulle
- markkinointi lapsiperheiden palveluiden ja järjestöjen kautta
- yhteinen tahtotila toiminnan toteuttamiseen

Kustannukset

Millaisia kustannuksia ratkaisun käyttöönotosta syntyy?

Kustannukset ovat noin 25 000 €, jolla voidaan toteuttaa toimintaa 10 viikon ajan (5 pv/vko). Toiminta on kausiluonteista.

Kustannus sisältää 10 nuoren palkat, palvelun tuottajille maksettavan korvauksen sekä ruokailun kustannukset. Tällä voidaan mahdollistaa ruokailu noin 30 - 100 henkilölle päivässä.

Resurssit ja roolit

Kuka ratkaisua tuottaa, millainen tiimi vaaditaan?

- tarvitaan koordinaattori, joka varmistaa toiminnan toteutumisen (mahdollisuus toteuttaa oman työn ohessa).
- tarvitaan työnjohdosta vastaava (järjestökumppani)
- kaupungilta hallinnollinen esimies.
- alueen lapset tuntevia koulujen kouluohjaajia/koulunuorisotyöntekijöitä voidaan työllistää kesäajaksi
- kaikki sovitaan tiimipalaverissa

Vaaditut kyvykkyudet

Mitä osaamista ratkaisun käyttöönotto vaatii?

- hankintaosaamista sekä osaamista hyvinvointiyöstä/osallistamisesta.
- Kyseessä on poikkihallinnollinen ratkaisu, joka vaatii myös yhteisen tavoitteen löytämisen (ml. sektorirajat ylittävän budjetoinnin)
- ratkaisun toteuttaminen vaatii kumppaniverkoston.

Toteutuksen tuki

Mitä tukea ratkaisun käyttöönottoon on saatavilla?

Palvelutuottajan kilpailuttamiseen on saatavilla valmis hankintapohja.

Ratkaisu on tunnistettu kokeilusta: Hyvät eväät

Toteuttaja:
Hämeenlinnan kaupunki

[Tutustu Hyvät eväät - kokeiluun Kestävä kaupunki -sivuilla.](#)

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

**KESTÄVÄ
KAUPUNKI**

Kuntalaisille suunnattu taidepuisto, jossa yhdistyvät taide, luonto ja liikunta

Ratkaisun kuvaus

Miten ratkaisu toimii? Kuka tuottaa? Kuka käyttää?

Kuntalaisille suunnattu hyvinvointipuisto, jossa yhdistyvät taide, luonto ja liikunta.

Yhteistyömallissa kunnan eri toimijat tuottavat taide-elämyksiä ja järjestävät yhdessä tapahtumia ja toimintaa kuntalaisille. Mukaan sidotaan myös paikalliset yritykset ja yhteisöt. Tapahtumat ja toiminta toteutetaan kestävästi.

Hyödyt

Mitä hyötyä ratkaisu tuottaa, kun se toimii hyvin?

- hyvinvointia kuntalaisille
- kuntalaisten, yhteisöjen ja yritysten osallistaminen
- taiteelle uusia yleisöjä ja näkyvyyttä
- kunta profiloituu ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävään toimintaan.
- taiteilijoiden työllistäminen
- elinkeinotoiminnan edistäminen

Aikataulu

Kuinka kauan ratkaisun käyttöön ottaminen vaatii?

Tapahtumien ja muun toiminnan suunnitteluun yhdessä eri osapuolien kanssa tarvitaan vähintään puoli vuotta. Samalla tunnistetaan muut olennaiset sidosryhmät.

Käyttöönoton edellytykset

Mitä muuta ratkaisun käyttöönottoon vaaditaan?

- tarvitaan koordinoiva taho kunnasta, esimerkiksi kulttuuripalvelu
- toimijoiden yhteinen toimintasuunnitelma useammalle vuodelle ja säännölliset tapaamiset
- sopivat ulkotilat (esteettömyys ja saavutettavuus)
- toimijoiden sitoutuminen kestäväen kehityksen periaatteisiin
- ratkaisu sopii hyvin kaupunginosiin ja esimerkiksi pieniin kuntiin, joissa toimijat tuntevat toisensa ja yhteinen tahtotila on mahdollista saavuttaa.

Ratkaisu on tunnistettu kokeilusta:
Yhteisöllinen taidepuutarha Lähde! -puistoon

Toteuttaja:
lin kunta

Tutustu Yhteisöllinen taidepuutarha Lähde!-puisto -kokeiluun Kestävä kaupunki -sivuilla.

Kustannukset

Millaisia kustannuksia ratkaisun käyttöönotosta syntyy?

- tuntityöntekijä tarpeen
- ammattitaiteilijoiden palvelujen ostaminen, esimerkiksi 2000-3000€/teos
- tilojen (puistojen) kunnostus tai rakentaminen
- mahdollinen porkkanaraha yhteisöille esimerkiksi 300-500 €

Resurssit ja roolit

Kuka ratkaisua tuottaa, millainen tiimi vaaditaan?

- kunnan kulttuuripalvelut yhteistyössä ympäristöpalvelujen kanssa
- kunnan eri toimialat ja yksiköt (mm. vapaa-aikapalvelut, kirjasto, koulutoimi)
- järjestöt (mm. harrastajayhteisöt, eläkeläiset, partiolaiset, kyläyhdistykset) ja yrittäjät
- isoissa kaupungeissa mahdollisesti taidekoordinaattorit

Vaaditut kyvykkyydet

Mitä osaamista ratkaisun käyttöönotto vaatii?

- koordinointiosaaminen
- tuotanto-osaaminen; tapahtumatuotanto, kulttuurituotanto
- hyvinvointikoordinaattori, kulttuurihyvinvoinnin asiantuntija
- ammattitaiteilijat; osallistavaa taidetta, esityksiä, installaatioita

Toteutuksen tuki

Mitä tukea ratkaisun käyttöönottoon on saatavilla?

- lin esimerkkiteotus hyvinvointipuistosta

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

Liite 2

Työpajojen teemat ja tehtävät

Työpaja 1: Kestävän elämäntavan ratkaisut käyttöön

Kestävän elämäntavan osalta esiteltiin neljä ratkaisua:

- *Tavaralainaamo, Kestävä elämä riihimäkeläisille* – Riihimäen kaupunki, ympäristönsuojelu, kirjasto, kierrätyskeskus
- *Puistoruokailu ja jalkautuvat perhepalvelut, Hyvät eväät* – Hämeenlinnan kaupunki
- *Yhteisöllinen hyvinvointipuisto, Yhteisöllinen taidepuutarha Lähde! - puistoon* – lin kunta
- *Kestävän asumisen kummikokeilu* – HSY, Y-Säätiö

Keskusteluosiossa haimme ratkaisuihin syvempää asiakasymmärryksen ja yhteistyön näkökulmaa tarkastelemalla ratkaisuja:

- **Asiakkaan/palvelun loppukäyttäjän näkökulmasta:**
 - Mitä murheita/toimimattomuutta asiakas joutuu kohtaamaan?
 - Mitä tehtäviä ko. palvelu helpottaa?
 - Mitä hyötyjä se tuo asiakkaalle?
- **Organisaation näkökulmasta:**
 - Mitä uusi palvelu tuo organisaatiolle?
 - Minkä organisaation murheen se ratkaisee?

Tätä kautta voidaan selvittää:

- Vastaako ratkaisu oikeaan tarpeeseen?
- Voisiko ratkaisua skaalata samaan kohderyhmässä/eri kohderyhmässä/kokonaan eri toimialalle?
- Miltä tasolta osallistaminen lähtee?
- Osallistetaanko kuntalaisia?
- Millaisia osallisuuskanavia on käytössä?
- Miten ratkaisun vuoropuhelu palvelun käyttäjien kanssa toimii?

Työpajassa ideoitiin muun muassa miten esitettyjä ratkaisuja (viereiset värikoodatut laput) voisi jatkokehittää tai skaalata omassa organisaatiossa ja millaista yhteistyötä se voisi mahdollistaa organisaation sisällä, uusien kumppaneiden tai sidosryhmien kanssa.

Tavaralainaamo, Kestävä elämä riihimäkeläisille

Kestävän asumisen kummikokeilu

Puistoruokailu ja jalkautuvat perhepalvelut, Hyvät eväät

Yhteisöllinen hyvinvointipuisto, Yhteisöllinen taidepuutarha Lähde! -puistoon

Yhteistyö organisaation sisällä

Yhteistyö uusien kumppaneiden kanssa

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

Työpaja 2: Vuorovaikutus ja tiedolla johtaminen kaupunkikehityksessä

Vuorovaikutus ja tiedolla johtaminen kaupunkikehityksessä -työpajassa esillä oli kaksi ratkaisua:

- *Paikkatietopohjainen hyvinvointi-indeksi alueellisen eriytymisen seurantaan, Selvitys Tampereen kaupunkiseudun asuinalueiden eriytymiskehityksestä – Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä*
- *Vieraskielisten osallistuminen kaavoitusprosessiin, Pupu, bunny, 'arnab – osallisuus monikulttuurisessa kaupunkiympäristössä – Jyväskylän kaupunki, Mapita Oy, Monikulttuurikeskus Gloria ry*

Sara Ikävalkon alustus kaupunkimuotoilusta toimi johdantona innovatiiviseen ajatteluun tiedolla johtamisessa ja kaupunkipäättämisessä julkisella sektorilla.

Yhteistyöstössä teemaa lähdettiin lähdettiin lähestymään PESTLE-toimintaympäristöanalyysiin johdatellen. PESTLE (Political, Economical, Social, Technological, Legal, Environmental) -analyysin tavoitteena on tarkastella projektin vaikuttavia tekijöitä monesta yhteiskunnallisesti merkittävistä näkökulmasta.

Aluksi katsottiin omien linssien (asenteet, arvot, vaikutteet) näkökulmasta pohtimalla trendejä ja hiljaisia signaaleja tasa-arvoisuuteen, eriarvoistumisen ehkäisyyn ja saavutettavuuteen liittyen. Nämä teemat valittiin tiedolla johtamisen ratkaisuja yhdistävinä tekijöinä.

Tavoitteena oli pohtia omia havaintoja, tuntemuksia että toimintaympäristöä. Tällä tavoin nivottiin tiedolla johtamista laajempaan kaupunkikehitykseen, ratkaisun paikkojen tunnistamiseen ja ratkaisun ajankohtaisuuteen.

Esimerkki millaisia tuloksia toisessa työpajassa olleesta Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän ratkaisusta “paikkatieto- pohjainen hyvinvointi-indeksi alueellisen eriytymisen seurannassa” esiteltiin.

Millaisia osallistamiseen liittyviä haasteita ja/tai oivalluksia kokeiluun liittyi?

- Sensitiivisen tiedon julkistamisesta erilaisia näkemyksiä. Päätettiin julkaista, että ongelmiin voidaan tarttua. Työn tarkoituksena myös antaa välineitä muuttaa suuntaa siellä missä se on tarpeen. Erityisesti tiedotusvälineet uutisoivat herkästi asiasta oletusten pohjalta ... ajatellaan, että alueiden eriytyminen on jokin itsestään vahvistuva kehä, jolle ei ole mitään tehtävissä.

Millaisia muutoksia tai millaista tukea/työkaluja toimintaympäristössä tarvittaisiin, jotta kokeilun tulokset ja vaikutukset saataisiin vietyä osaksi organisaation/kunnan normaalia toimintaa (ei siis vain yksittäisenä hankkeena/kokeiluna tms.)?

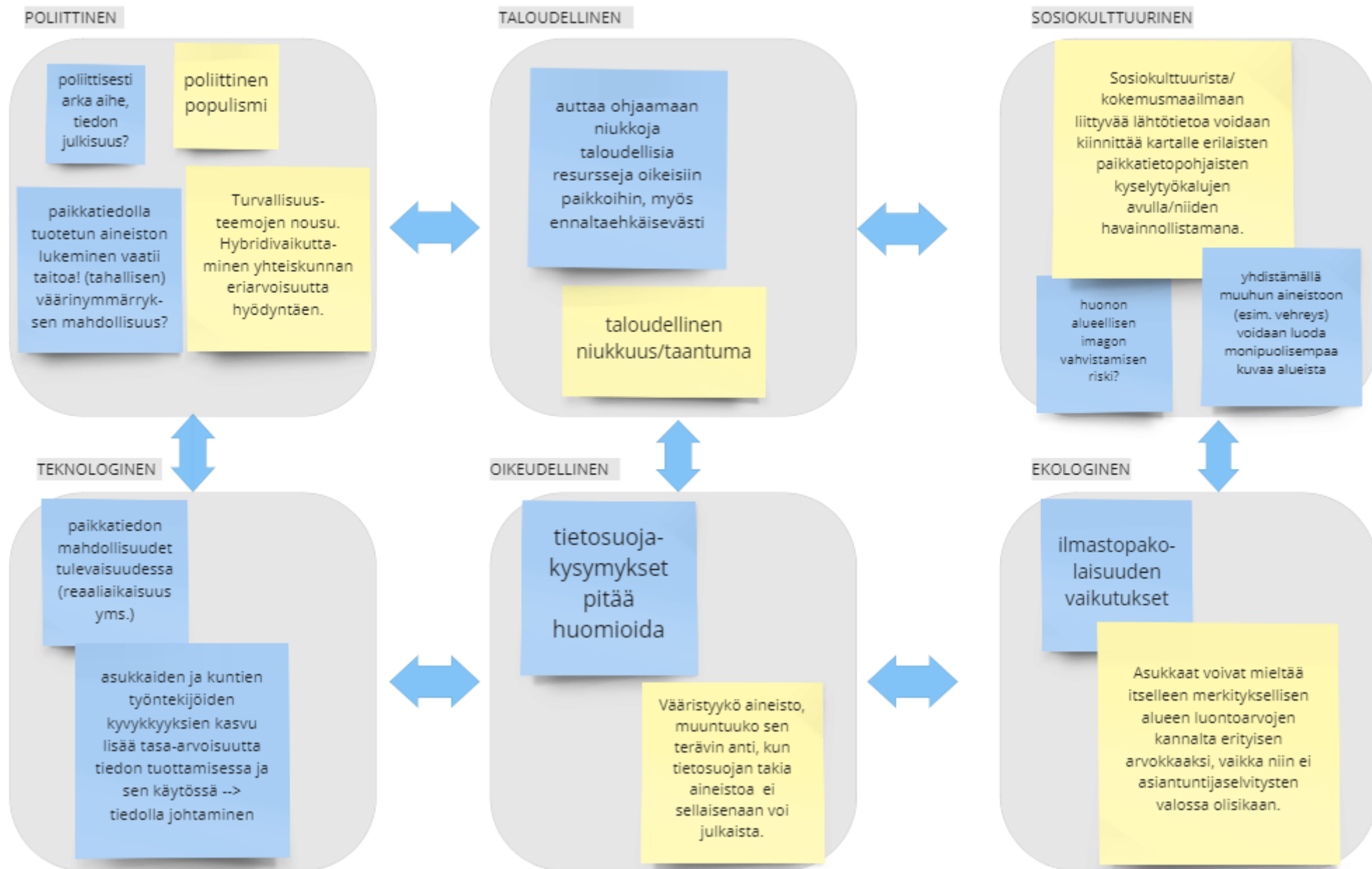
- Työkalu on nyt raporttimuotoisena, tarvitaan vielä parempaa tapaa esittää tietoa sekä tiedon tuotannon automatisointia.
- Seuranta pitäisi kytkeä osaksi seudun/ kunnan johtamista esimerkiksi segregaatioon liittyvänä strategisena tavoitteena ja kirjauksena seudun/ kunnan strategiaan. Tämän jälkeen vastuutus eri toimialoille ja suunnittelutasoille.
- Monialaisen ja systeemisen ajattelutavan vaaliminen.

Onko ratkaisumallia - käsittäen sekä ratkaisun yhteydessä testatun skaalausstrategian ja ratkaisukortin - hyödynnetty muissa prosesseissa kokonaan tai osittain tai jonkin muun teeman yhteydessä?

- Käynnistyneessä TAKE-hankkeessa (Tampereen seudun alueellisen eriytymisen ja koulusegregaation ehkäiseminen), tästä saadaan koulujen ja varhaiskasvatuksen yksiköiden tiedot (oppimistulokset, kouluterveyskysely) + alueperustaiset hyvinvointi-indeksin tiedot
- Seudun asuntopoliittisessa ohjelmassa
- MAL-seurannassa asumisen uudistuotannon ja ARA:n tuotannon kohdentumisen, volyymien ja hylkäyspäätösten osalta
- Vuoropuhelu valtio-osapuolen kanssa eriytymiseen johtavien rahoitusmallien uudistamisesta (lausunto laista ja MAL-seuranta) on käynnistynyt
- Kunnissa perustettu eriytymisen ehkäisyn erillishjelmat ja pysyvät työryhmät (Tre)

Työpajassa käytettiin PESTLE-analyysiä kehyksenä ja pyydettiin osallistujia laittamaan kunkin otsikon alle asioita, mitkä ulkopuoliset ja projektista riippumattomat tekijät vaikuttavat projektin toteutukseen ja palvelun tuotantoon.

Tässä esimerkkinä Tampereen paikkatietopohjaisen hyvinvointi-indeksiratkaisun pohjalta syntyneet ajatukset.

1. Mistä ryhmänne keskusteli? Valitkaa ryhmän keskustelusta kaksi kärkiteemaa/painopistettä eriarvoistumisen ehkäisyyn liittyen, mihin teistä tulee jatkossa paneutua.
3. Laittakaa kärkiteemoista ryhmän keskustelusta nostoja alla oleviin ympyröihin.

Esimerkki miten Tampereen paikkatietopohjaista hyvinvointi-indeksiratkaisua tarkasteltiin eriarvoistumisen ehkäisyn näkökulmasta.

1. MITÄ KAIKKIEN TULISI YMMÄRTÄÄ AIHEESTA?

esimerkin mukaisilla töillä ei ole merkitystä, ellei tietoa saada jalkautettua ja hyötykäyttöön koko organisaatioon

jatkuvuus, uusien tietolähteiden yhdistäminen kokonaiskuvan saamiseen

2. MITÄ MUUTOSTEKIJÖITÄ MEIDÄN TULISI SEURATA?

paikkatietomenetelmien ja niiden hyötykäytön kehitystä

tuleeko uusia lisättäviä muuttujia? mitkä tekijät vaikuttavat segregatioon, ovatko ne muutoksessa?

3. PARHAAT IDEAT/AJATUKSET ERIARVOISTUMISEN EHKÄISYSSÄ, JOTKA VIEN TÄÄLTÄ MUKANANI?

kattavan vuorovaikutuksen ja osallistamisen toteuttaminen vaatii paljon aikaa ja vaivaa, samoin kattava paikkatiedon hyödyntäminen! (resurssi- ja osaamiskysymys paljolti)

Strategisen muotoilun hyödyntäminen esim. segregatiotyökalun kaltaisen tietojohdamsvälineen jalkauttamisessa.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

Lisätietoja:

Sara Lukkarinen

Vt. johtaja, yhteiskehittäminen ja
kokeilut

+358 (0) 50 569 5550

sara.lukkarinen@motiva.fi

www.motiva.fi

Twitter: @MotivaOy

